

היכר ציר בחדר סתום ובפתוח למרפסת

מנחות לג, א

ואמר רב יהודה אמר שמואל, במזוזה הלך אחר היכר ציר. מאי היכר ציר, אמר רב אדא אבוקתא (אותו חור שבאיסקופה שציר הדלת סובב בו, רש"י). היכי דמי כגון פיתחא דבין תרי בתי, **בין בי גברי לבי נשי** (אדם שחולק ביתו, חציו להילוך אנשים המחזרין בביתו וחציו **לאשתו לעשות מלאכתה בהצנע**, ויש פתח בין זו לזו, **ופתח לכל בית לרשות הרבים** ... לא ידעין הי ליחשוב ביאה והי ליחשוב יציאה, אי יציאה מהאי להאי ואי מהאי להאי, רש"י).

רא"ש הל' מזוזה סי' יא

מה שפרש"י ... דלית להו תיקרה, שאין הבית מקורה, קשה, דמי גרע משערי חצרות דחייבין במזוזה ... ויש לומר דאין ראייה מחצר לבית, דחצר דרכו להיות כך ומשמש לדירת הבתים, אבל בית אינו ראוי לבית דירה כשאינו מקורה.

שו"ת מהרי"ל סי' צד

ופתח שבין בית לחצר, אם יש לחצר פתח אחר לרשות הרבים, אז אית לן למיזל בתר היכר ציר. אבל אם אין לחצר פתח לרשות הרבים, אז יש לקובעה בימין כניסה מבית לחצר.

שוע"ר סי' שעב

ה אין ב' חצרות יכולים לערב יחד אלא אם כן יהיה ביניהם **פתח רחב ד' טפחים**, או **חלון** שיש בו ד' על ד', ויהיה **קצתו בתוך י' טפחים** הנמוכים לארץ.

ו חלון שבין ב' בתים שרוצים לערב יחד, כגון שלא עירבו החצרות זו עם זו, יכולים לערב אפילו הוא גבוה למעלה מ' טפחים ... והוא הדין לארובה שבין בית לעליה, שאע"פ שהיא למעלה מעשרה אם רצו מערבין יחד, ואפילו אין שם סולם לעלות בו, ובלבד שיהא בארובה ד' על ד'. ואם עשו סריגה לפני החלון, נתבטל מתורת חלון, שאין הנקבים מצטרפים לד' טפחים. וכן בארובה.

שו"ע יו"ד סי' רפו

ז מרפסת שהיא דרך לעלות בה לעליות ובית שער והגינה, פטורים, ואם בית פתוח לאחד מאלו חייבים. וי"א שבית שער חייב אפילו אין בית פתוח לו.

טו ארובה שבין בית לעליה, ועולים לה בסולם ... ויש בו צורת פתח במקום שעושין אותו, חייב.

ט"ז סי' רפט

ז אם החצר סתום מכל צדדיו בלי פתח רק מבית לתוכו, אז הוה החצר כמו חדר, ולא אכפת לן בהיכר ציר הדלת, דאפילו אם היה היכר ציר בתוך הבית אזלינן בתר ימין הנכנס מבית לחצר ושם עושה המזוזה. אבל אם יש פתח מחצר למבוי אחר או לרשות הרבים מלבד פתח הבית לתוכה, אז אזלינן בתר היכר ציר, דבאיזה צד דיש היכר ציר הפתח נחשב כמו בית ואזלינן בתר ימין הנכנס לתוכו. וכן הוא בתשובת מהרי"ל סי' צד.

אגרות קודש ח"ב אגרת ד'רכז

הנהוג למעשה בבית הרב – הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר – עפ"י הוראת אביו (אדמו"ר מהורש"ב) ולמעלה בקודש, אשר (חוץ מהפתח היוצא לחוץ) קביעת המזוזה רק עפ"י היכר ציר.

אגרות קודש ח"ב אגרת ד'רלז

ישנה הוראה בשם רבותינו הנשיאים שהולכים בתר היכר ציר, וכדעת ראשונים בזה. ומוסיפין בזה ששאלום, ומה יעשו אם כל הדלתות שבחדר היכר ציר שלהם לחדר אחר, ואם כן באיזה אופן יכנס לחדר, וענו על זה, **יכנס דרך החלון** ... הנ"ל הוא **מלבד הדלתות היוצאות לחצר או לרשות הרבים**.

אגרות קודש ח"ב אגרת ד'רנא

אגרת הרבי אל הגר"י לנדא: איקלע לידי ענין הנוגע בדין מזוזה, כשיש סתירה בין היכר ציר ורוב תשמישם, שמהלכת שמועה בין זקני החסידים ע"ד הוראת נשיאנו הק' בזה (וי"א מאדמו"ר הזקן), וכיון שנוסחאות שונות שמעתי כאן, אסיר תודה אה"י לכבודו אם יודיעני, השמע בזה, ופרטי הנוסחא וכו', וכל המפרט הרי זה משובח.

מענה הגר"י לנדא: זכיתי בחסדי ה' אשר כל זמן חסותי בצל קודש הקדשים [...] רבינו זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א, ה' קורא לי בכל פעם של קביעת מזוזות להתלוות על ידו וילמדני סדר קביעותה ...

כלל זה מסר לי בשם כ"ק מהר"ש – אף פעם לא הזכיר בענין זה איזו שהיא קבלה בשם אדמו"ר הזקן – שמחוץ לדלת הראשונה החייבת במזוזה, צריכים להתחשב רק עם היכר ציר, אבל בדלת הראשונה ממש, קובעים מימין אפילו אם היא נפתחת לחוץ. והוסיף לספר, כי בדירתו טרם שהוסיפו עלי, הי' חדר – והוא החדר שהי' מקבל אחר כך שם ליחידות, שכל הדלתות הי' נפתחות החוצה. וכ"ק מהר"ש בעצמו קבע שם בכל הדלתות את המזוזות לפי היכר ציר, כלומר שלא הי', לפי זה, אף דלת אחת של כניסה לתוך החדר. וכ"ק רבינו שאל את אביו, אם כן מאין יכנסו? ועל זה ענה לו כ"ק אביו אדמו"ר מהר"ש: "וואס ארט דאס מיך, זאל ער שפרינגען דורכן פענסטער".

אגרות קודש חי"ד אגרת ה'שכג

במ"ש הוראת הרב לנדא שי' בענין קביעות המזוזה שאזלינן בתר היכר ציר, זאת אומרת לאן הדלת נפתחת, כן הוא מנהגנו **לבד הדלת היוצאת לחוץ**.

כפר חב"ד גליון 743 עמ' 13

שאלת הגר"ש דווארסקין אצל הרבי: נשאר בזכרוני מימי ילדותי שהייתי נער קטן לפני בר-מצוה, איך פלעג זיך וואלגערין בהחדרים החיצוניים שבבית כ"ק אדמו"ר נבג"מ (הרש"ב), זוכר אני שהי' שם חדר אחד שקביעות המזוזה הי' שם שלא כהרגיל, והרבה אורחים רבנים תמהו על זה. ושמעתי אז ששאלו לכ"ק אדמו"ר נבג"מ על זה, והשיב להם שיש לו בקבלה מכ"ק אביו אדמו"ר מוהר"ש נבג"מ שלעולם צריכים לקבוע המזוזה לימין ההיכר ציר, אפילו שאין להחדר רק פתח אחד וההיכר ציר הוא לצד היציאה ... ושאלוהו הלא מוכרחים לכנוס תחילה, השיב שיכולים לכנוס דרך החלון. ושאלו ואם החלון גבוה מאד, השיב יכולים לסמוך סולם ... ובאם השמועה אמת, לפי זה חדר בפתח אחד שההיכר ציר הוא מצד היציאה, אבל אין שם חלון כלל, צריכים לקבוע לימין הכניסה. ובקשתי מכ"ק אדמו"ר שליט"א להודיעני בזה פשר דבר.

מענה הרבי: גם אני שמעתי ע"ד הנ"ל – והבאלקאן שבקאבינעט דכ"ק מו"ח אדמו"ר מוכיח.

קובץ הערות ובאורים גליון 879 ע' 59

כאשר ישבו בשבת תחכמוני בישיבת תות"ל המרכזית 770 [כמדומני בשנת ה'תשכ"א], ושהו בחג הפסח בחצרות קדשנו, אירע כך: רבינו זי"ע (כמנהגו לבקר את אולם חדר האוכל שבו היו התמימים עורכים שם את הסדר לפני שהלך לביתו בליל התקדש חג הפסח), נכנס לחדר אוכל והביט על הפתח שהיה בין המטבח ששם הכינו ובשלו את המאכלים וכו', והחדר שבו אכלו התמימים וערכו את שולחן הסדר. המזוזה נקבעה על צד ימין הכניסה מהאולם למטבח, ולא לפי היכר ציר [שעל פיו היו צריכים לקבוע המזוזה על צד ימין הכניסה מהמטבח לחדר אוכל]. רבינו הביט בחזקה על מזוזת הפתח ושאל בתמיהה: "סיאיז נישט דא קיין פענסטער אין קיך?"

ס' המנהגים - מנהגי חב"ד עמ' 81:

קביעות המזוזה מצד ימין ע"פ היכר ציר – **מלבד הפתח הראשון [אפילו בפתח גזוזטרא שרק פתח אחד לה – כבדירת כ"ק מו"ח אדמו"ר – ע"פ הוראתו]**.

לקוטי שיחות חכ"ד ע' 374

יש להתחשב בהכניסה צדדית בהיכר ציר.

